

Saksnummer	Utvalg/komite	Dato
059/2016	Fylkesrådet	01.03.2016

Høring - Forslag til nytt inntektssystem for kommunene

Sammendrag

Kommunal og moderniseringdepartementet (KMD) har sendt ut brev pr 17.12.2015 vedr ovennevnte, med høringsfrist 1. mars 2015. Forslaget innebærer en omfattende omlegging av både kostnadsnøkler (i utgiftsutjevningen) og i de regionalpolitiske tilskudd. Staten har ikke beregnet virkningene for den enkelte kommune, og legger opp til å presentere et helhetlig forslag i kommuneproposisjonen for 2017.

Fylkesrådet er kritisk til at forslag til nytt inntektssystemet vil forsterke en entydig sentralisering. Forslaget legger opp til at overføringer i sterkere grad knyttes til befolkningstall og befolkningsendringer. På den måten taper distriktene til fordel for mer sentrale strøk og vekstområder. Dette vil særlig ramme det sterke næringslivet som ligger i en rekke av distriktkommunene i Nordland. Forslaget fører til at kommunene fratras deler av deres handlingsrom for å legge til rette for næringsvekst. Det er uheldig i en tid hvor norsk økonomi har en svak utvikling.

Bakgrunn

I kommuneproposisjonen for 2016 ble det varslet at regjeringen ville foreta en helhetlig gjennomgang av inntektssystemet for kommunene, og at forslag til nytt inntektssystem skal presenteres i kommuneproposisjonen for 2017, og at denne gjennomgangen også skal sees i sammenheng med kommunereformen.

Vurderinger

Forslaget innebærer en nokså omfattende omlegging av både kostnadsnøkler (i utgiftsutjevningen) og i de regionalpolitiske tilskudd. Staten har ikke beregnet virkningene for den enkelte kommune, og legger opp til å presentere et helhetlig forslag i kommupr for 2017.

Hensikten skal være å gjøre inntektssystemet nøytralt i forhold til kommunestruktur, samt at de regionale tilskuddene skal målrettes bedre. Hovedsaken er at kompensasjoner kun skal kompensere for såkalte ufrivillige smådriftsulemper, og ikke være generelle. Det betyr at:

- objektive forskjeller knyttet til tjenestenivå skal kompenseres for, men ikke kostnader på kommunenivå. Dagens basistilskudd (pr kommune) endres, alle kostnadsnøkler justeres, samt at alle regionale tilskudd endres. Til sammen

utgjør dette i dag ca 125 mrd kr, slik at virkningene kan bli betydelige.
(«måltrettethet»)

- Et nytt strukturkriterium (basert på reiseavstand) skal erstatte tidligere basistilskudd. Dette skal medføre at kommuner som velger å bestå som egen kommune uten at bosettingsmønsteret tilsier dette, vil tape («frivillighet»)
- De regionale tilskuddene (Nord-Norgetilskudd, distriktstilskudd sør, småkommunetilskudd, veksttilskudd) blir slått sammen og endret til et tilskudd for kommuner i nord og et for kommuner i sør. Hvor mye dette blir i forhold til dagens modell, er ikke klart ennå («nøytrale i forhold til kommunestruktur»)

Innholdet i endringsdetaljene er (som for fylkeskommunene) større vektlegging av folketall, dvs at pengene i større grad følger innbyggerne. Bruk av regresjonsanalyser medfører at sammenhenger i større grad vektlegges, dvs at kompensasjoner skal samvarierer med kostnader som et viktig prinsipp.

Endringer i selskapsskatten vil innebære at en større andel tilbakeføres til kommunene.

Konsekvenser

Modellene skal presenteres i kommuneproposisjonen for 2017. Det er ikke mulig pr idag å beregne eksakt virkningene pr kommune eller pr region.

Det er likevel åpenbart at omleggingene vil forsterke den kraftige sentraliseringen som regjeringen allerede har lagt opp til blant annet i forhold til mål om kommunestruktur og i forhold til endringene i rammeoverføringene til fylkeskommunene. Modellmessig skjer dette ved at overføringer «måltrettes», som det kalles, og enda sterkere knyttes til befolkningstall og –endringer. På den måten taper distriktene til fordel for mer sentrale strøk og vekstområder. Ved å endre på utgiftsutjevningen på en måte som fjerner kompensasjon for såkalte frivillige kostnadsulemper, vil mindre kommuner bli tvungen til å finne sammenslåingsmodeller eller samarbeidsmodeller med andre kommuner.

Også omleggingen i de regionale tilskuddene skjer ved at tilskuddene i større grad gis pr innbygger og ikke pr kommune. Nord-Norgestilskuddet blir fjernet i nåværende form. Det nye tilskuddet for hhv Nord og Sør skal etter sigende bli mer måltrettet.

Det er ikke tvil om at omleggingene vil få betydelige økonomiske konsekvenser for små kommuner, og kanskje spesielt i nord. Regjeringen går med dette fra gulrot til pisk i forhold til incitament for å understøtte en ny kommunestruktur med færre kommuner enn i dag.

Vedtakskompetanse

Jfr reglement for delegering av myndighet fra fylkestinget, § 6.6.har fylkesrådet myndighet til å avgi uttalelser i høringsaker når tidsfrister ikke muliggjør behandling i fylkestinget.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

Fylkesrådet ytrer bekymring for forslag til endring i inntektssystem for kommunene vil føre til økende grad av sentralisering. Forslag innebærer at tilskudd og utjevninger i langt større grad enn tidligere knyttes til befolkningsantall og befolkningsendringer. På den måten taper distriktene til fordel for mer sentrale strøk og vekstområder. Dette vil særlig ramme det sterke næringslivet som ligger i en rekke av distriktskommunen i Nordland.

Forslaget fører til at kommunene fratras deler av deres handlingsrom for å legge til rette for næringsvekst. Det er uheldig i en tid hvor norsk økonomi har en svak utvikling.

Omleggingen av selskapsskatten forventes også å ha samme virkning for kommunenes økonomi.

Sammenslåing av samtlige regionalpolitiske tilskudd medfører en klar risiko for at kommuner i Nord-Norge mister en vesentlig del av sitt nåværende inntektsgrunnlag.

Bodø den 27.01.2016
Knut Petter Torgersen
fylkesråd for økonomi
sign

01.03.2016 Fylkesrådet
FRÅD-059/2016
Vedtak

Vedlegg:

Tittel
Til høring - forslag til nytt inntektssystem for kommunene
Høringsnotat forslag til nytt inntektssystem for kommunene

DokID
628305
628306